

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ”
(для магістрів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2013

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Методика викладання психології” належить до курсу підготовки магістрів психології. Її розроблено на основі структурно-логічного аналізу змісту психологічних дисциплін, генетичного підходу до розуміння природи психічних явищ і багаторічного досвіду викладання предмета у вищих навчальних закладах.

Мета вивчення дисципліни — забезпечити методичну підготовку психолога-магістра майбутнього викладача.

Завдання — передати студентам необхідні знання про специфічні особливості навчального предмета як об’єкта професійної діяльності, озброїти інструментарієм організації ефективного навчання психології, сформувати необхідні навички і вміння з підготовки і проведення різних видів навчальних занять.

В основній частині програми розглядаються питання, що розкривають вимоги до стратегії викладання психологічного знання як системи, до методики, форм, організації, прийомів і методів викладання психології, а також методичні підходи до вивчення конкретних тем курсу психології.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН дисципліни “МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Загальні питання методики викладання психології
1	Предмет, мета і завдання методики викладання психології. Цілі викладання та принципи навчання
2	Психологія як наука і навчальна дисципліна, організація та зміст викладацької діяльності
3	Системи, види і типи занять, основні форми і методи навчання
4	Контроль знань, навичок і вмінь з психології

Підготовлено професором кафедри соціальної психології та педагогіки
Т. В. Кузнецовою і доцентом кафедри соціальної психології та педагогіки
В. О. Соловієнко

Затверджено на засіданні кафедри психології
(протокол № 7 від 25.04.08)

Перезатверджено на засіданні кафедри загальної психології
(протокол № 7 від 29.04.11)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Кузнецова Т. В., Соловієнко В. О. Навчальна програма дисципліни “Методика викладання психології” (для магістрів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2013. — 26 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Методика викладання психології”, плани семінарських занять, вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2013
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2013

1	2
	Змістовий модуль II. Види навчальних занять і методика їх проведення
5	Методичні аспекти підготовки до лекції та її проведення
6	Підготовка і проведення семінарського заняття з психології
7	Підготовка, організація і проведення практичного та лабораторного заняття. Екскурсія, гра
8	Самостійна робота студентів. Консультація до заліків, іспитів і проходження практики
9	Методичні рекомендації з підготовки окремих тем з психології
Разом годин: 81	

ЗМІСТ
дисципліни
“МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ”

Змістовий модуль I. Загальні питання методики викладання психології

Тема 1. Предмет, мета і завдання методики викладання психології. Цілі викладання та принципи навчання

Освіта як глобальний фактор виживання, засіб існування, розвитку, система, процес і результат. Гуманізація, психологізація та індивідуалізація української освіти. Наукова, прикладна і практична психологія як пошук нових і застосування накопичених психологічних знань для розв'язання практичних проблем, а також підготовки майбутніх психологів. Предмет, історія становлення, структура і завдання методики викладання психології.

Зв'язок типу освітніх програм, змісту психологічних дисциплін і цілей викладання. Набуття фундаментальних і прикладних психологічних знань, формування науково-дослідницьких і практичних навичок і вмінь, а також навичок і вмінь психологічного інформування, просвітництва, виховання і навчання психологічним знанням інших людей.

Основні принципи (керівні ідеї) навчання: науковість, системність, єдність раціонального і емоціонального, предметно-орієнтованого і особистісно-орієнтованого навчання, теоретичного і емпіричного знання, доступність, наочність, активність у навчанні, зв'язок вивчення психології з життєвою практикою, розвивальний характер навчання психології.

Література [1–6; 8; 10; 47]

Тема 2. Психологія як наука і навчальна дисципліна, організація та зміст викладацької діяльності

Уявлення про розмежування психології як наукової і навчальної дисципліни. Психологічна наука як діяльність із здобування, систематизації і збереження психологічних знань. Психологічна навчальна дисципліна як результат наступної систематизації, відбору, адаптації накопичених психологічних знань, які зорієнтовані на слухачів і враховують види навчально-пізнавальної діяльності.

Психологічна освіта та її роль у житті суспільства. Галузі сучасної психології. Класифікації навчальних психологічних дисциплін. Фактори, що визначають структуру психологічної навчальної дисципліни.

Завдання викладання психології як навчальної дисципліни:

- озброїти майбутніх фахівців системою наукових психологічних знань як базовим підґрунтям майбутньої професійної діяльності;
- створити науково обґрунтовані передумови для стимулювання самопізнання і самовдосконалення особистості;
- сприяти підвищенню рівня загальної психологічної культури в умовах гуманізації суспільних відносин.

Змістова специфіка психологічного знання як предмета вивчення (абстрактність, теоретична насиченість). Особливості впливу буденного знання на сприймання наукової психологічної інформації. Способи уникнення помилок у ході оволодіння психологічними знаннями.

Інформаційно-предметний (курси підготовки бакалаврів, спеціалістів і магістрів, навчальні плани), науково-методичний (навчальні програми, посібники, підручники, словники, практикуми, наочність, розклади занять, форми контролю), психолого-педагогічний (диференціація слухачів, системи і методи навчання) і духовний

(професійна і особистісна компетентність, майстерність і педагогічна творчість) зміст викладацької діяльності.

Література [1–6; 8]

Тема 3. Системи, види і типи занять, основні форми і методи навчання

Порівняльний аналіз класно-урочної та лекційно-семінарської системи занять. Загальна характеристика різних видів аудиторних занять: лекція, семінар, практичне та лабораторне заняття, консультація. Види позааудиторних занять: екскурсія, самостійна навчальна робота студентів, ознайомлювальна, виробнича, наукова та педагогічна практика, студентські науково-практичні конференції та олімпіади. Репродуктивний і творчий типи занять. Загальна характеристика форм контролю знань.

Особливості денної, вечірньої, заочної, очно-заочної, екстернату, дистанційної та кореспондентської форм навчання. Порівняльний аналіз традиційної (асоціативна), програмованої, проблемної, модульно-розвивальної та знаково-контекстної систем навчання. Словесний (усне, друковане слово: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, робота з книгою), наочний (явища, предмети або їх зображення, схеми, словесна наочність, наочні посібники) та практичний (практичні дії: експеримент, психодіагностика, психологічні завдання, вправи, дискусія, гра) методи навчання психології. Пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, програмований, частково-пошуковий, проблемний та інтерактивний методи навчання. Методи закріплення вивченого матеріалу.

Види психолого-педагогічного впливу: прямий, опосередкований, емоційне зараження, логічний доказ, переконання, наслідування, привчання, навіювання, педагогічне заохочення та покарання, особистий приклад віри, надії і любові.

Література [1–6; 8]

Тема 4. Контроль знань, навичок і вмінь з психології

Контроль як інструмент керування процесом засвоєння знань. Необхідність контролю: слабка мотивація до навчання, недосконалість навичок самоконтролю, належний рівень підготовленості до оволодіння новим знанням, обмеження, пов'язані з можливостями до навчання (рівень здібностей).

Функції перевірки і оцінювання знань, навичок і вмінь:

- орієнтовно-діагностична — завдяки виявленню і оцінюванню знань, навичок і вмінь орієнтира для учнів;
- корекційна — за рахунок усунення помилок і неточностей у знаннях;
- стимулюючо-розвивальна — осмислення причин помилок у процесі самопідготовки, а також шляхів їх усунення.

Основні принципи перевірки і оцінювання знань: об'єктивність, валідність, надійність, диференційність, системність, систематичність, конфіденційність. Типи оцінювання знань, навичок і вмінь: нормативне, оцінювання на основі розподілу результатів.

Особливості поточного, проміжного, підсумкового контролю знань, навичок і вмінь. Види перевірки знань, навичок і вмінь: опитування, практичні завдання (усне—письмове, довільне—програмоване, індивідуальне—фронтальне, персональне—експертне, одноразове—розподільне, рейтингове). Форми перевірки знань, навичок і вмінь: колоквиум, залік, екзамен, контрольна, курсова, дипломна роботи, тестування, підсумкова перевірка і оцінювання знань, навичок і вмінь (державні іспити, захист дипломних робіт).

Критерії оцінювання знань: повнота і зміст відповіді, вміння відібрати істотний матеріал, логічність і послідовність в розкритті питання, точність у викладенні теорії (формулювання поняття), вміння наводити приклади, робити узагальнення, стилістично і граматично правильно сформулювати відповідь, вкластися у відведений термін.

Література [1–6; 8]

Змістовий модуль II. Види навчальних занять і методика їх проведення

Тема 5. Методичні аспекти підготовки до лекції та її проведення

Специфічні особливості лекції як монологічної форми передавання наукової інформації. Функції лекції. Інформаційна функція — ознайомлення студентів з досягненням наукового знання з актуальних питань сучасної психології і змістом конкретних тем курсу. Орієнтувальна функція — характеристика ідей і теорій в історії розвитку психологічної думки, ознайомлення з літературними джерелами, де висвітлюється цей процес. Систематизуюча функція — загальний

огляд та наступне послідовне і структуроване викладення матеріалу навчальних дисциплін. Пояснювальна функція — розкриття наукового змісту тем і формування системи понять про відповідні психічні явища. Розвивальна функція — стимулювання запам'ятовування матеріалу та мислительної діяльності студентів. Функція переконання — доказовість логічності та аргументованості викладання психологічного матеріалу. Методичні прийоми активізації мислення студентів на лекції: проблемність викладання навчальної інформації, риторичні запитання.

Види лекції: оглядова, установча, тематична, проблемна. Методичні аспекти підготовки до лекції: вибір теми та визначення мети лекції, підбір і структурування матеріалу, складання плану і написання конспекту з урахуванням вимог до початку і завершення лекції, організації матеріалу та стилю викладення, вибір рівня складності змісту і викладення матеріалу, формулювання запитань за змістом лекції та наведення прикладів, укладання переліку рекомендованої літератури. Роль репетицій в успішному проведенні лекції. Перевірка розуміння матеріалу лекції, динаміка рівня уваги слухачів, конспектування матеріалу лекції.

Література [1–6; 8]

Тема 6. Підготовка і проведення семінарського заняття з психології

Семінарське заняття з психології як діалогічна форма навчального заняття. Функції семінарського заняття: закріплення отриманих знань (в процесі самостійної підготовки, усного відтворення навчального матеріалу на заняттях, обговорення отриманих знань), розширення і поглиблення знань, розвиток навичок і вмінь самостійної роботи, стимулювання інтелектуальної діяльності, репродуктивної та продуктивної активності. Репродуктивний та творчий типи семінарських занять з психології.

Особливості підготовки викладача до написання конспекту семінарського заняття: вибір теми, визначення мети, складання плану, продумування і постановка питань для обговорення, укладання переліку рекомендованої літератури, вибір форми перевірки підготовки слухачів до заняття, вибір форми організації їх роботи під час обговорення питань, визначення результатів, яких треба досягти на занятті, критеріїв оцінювання знань та пізнавальної активності.

Література [1–6; 8]

Тема 7. Підготовка, організація і проведення практичного та лабораторного заняття. Екскурсія, гра

Функції практичних і лабораторних занять у викладанні психології: закріплення теоретичних знань на практиці, формування навичок і вмінь дослідницької та практичної роботи, застосування теоретичних знань для вирішення практичних завдань, а також у самопізнанні та саморозвитку студента. Дидактична мета практичного та лабораторного заняття. Оволодіння вміннями застосувати теоретичні знання на практиці як основна мета практичних занять з психології. Різновиди практичних занять залежно від місця їх проведення. Особливості організації практичних занять з психології в навчальному закладі та у місцях проходження студентами практики. Моделювання психологічних і навчальних ситуацій як інструментарію забезпечення практичних занять. Основні принципи розробки навчальних практичних завдань “від теорії до практики” і “від життя до теорії”. Характеристика змісту практикумів з психології.

Експериментальне підтвердження і перевірка теоретичних закономірностей і залежностей як провідна дидактична мета лабораторної роботи. Типові завдання для лабораторних і практичних занять з психології: демонстраційний експеримент, індивідуальні завдання, групові завдання, експеримент в парах (підгрупах), вирішення психологічних задач, групова дискусія, ділова гра, яка моделює професійні задачі.

Педагогічна мета і завдання екскурсії, ділової та рольової гри. Розробка сценарію і постановка ділової або рольової гри. Тренінг. Педагогічна мета і завдання психолого-педагогічного театру, студентських конференцій та круглих столів.

Література [1–6; 8]

Тема 8. Самостійна робота студентів. Консультація до заліків, іспитів і проходження практики

Види самостійної роботи студента: самостійне читання, конспектування, підготовка до лекцій, семінарів і практичних занять, до заліків та іспитів, виконання рефератів, контрольних, курсових і дипломних робіт з психології. Основні функції самостійної роботи студента: закріплення психологічних знань і умінь, розширення і поглиблен-

ня знань з окремих тем, формування навичок і вмій психологічного дослідження, практичної психологічної роботи, використання теоретичних знань для вирішення прикладних задач, самопізнання і саморозвитку тощо.

Завдання, які розвивають у студентів відповідні вміння читати першоджерела, посібники, підручники на семінарах, у процесі підготовки до лекцій, семінарів, практичних занять, до написання рефератів, контрольних, курсових і дипломних робіт, а також до заліків та іспитів:

- складання детального структурованого плану розділу;
- переказ розділу тексту;
- пошук відповіді на поставлені питання;
- відповіді на питання розділу, які спрямовані на виявлення розуміння основних понять, вміння порівнювати, аналізувати, синтезувати, узагальнювати;
- формулювання окремих смислів тексту в іншій стилістичній і синтаксичній формі;
- складання короткого конспекту тексту;
- складання опорної графічної схеми розділу з текстовими поясненнями;
- складання резюме прочитаного тексту.

Консультація як вид навчального заняття. Особливості проведення індивідуальної та групової консультації. Цілі консультації: пояснення важких питань навчального курсу, пояснення під час підготовки до іспитів з метою узагальнення знань, методологічна і методична допомога в написанні рефератів, виконанні курсових і дипломних робіт та проходження різних видів (ознайомлювальна, виробнича, педагогічна, науково-дослідницька) студентської практики.

Література [1–6; 8]

Тема 9. Методичні рекомендації з підготовки окремих тем з психології

Тема: “Предмет, завдання і методи психології”

Розкриваючи питання програмного змісту теми, необхідно акцентувати увагу на таких питаннях. Психологія — це наука про людину, що вивчає найскладнішу сферу її життєдіяльності — психіку. Психіка — це складне динамічне утворення, що породжується взаємодією людини з об’єктивним світом у процесі діяльності. Психічна діяль-

ність людини — це єдність пізнавальної, емоційної та вольової сфер активності особистості. Різноманітність проявів психічного життя людини. Необхідно пояснити природу психіки як властивості живої високоорганізованої матерії суб’єктивного образу об’єктивного світу. Розкриваючи питання про фізіологічні основи психіки, слід докладно зупинитися на рефлекторних механізмах психічної діяльності, ролі першої та другої сигнальних систем у забезпеченні її функціонування. Підкреслити, що основне завдання наукової психології полягає у з’ясуванні психологічних закономірностей, необхідних для ефективного керування психічним розвитком особистості. Розкрити роль і місце психологічної науки в житті сучасного суспільства.

При вивченні теми необхідно звернути увагу на складність психічних явищ як об’єкта вивчення і зумовлену цим специфіку застосовуваних методів. Особливо слід підкреслити, що будь-яке психічне явище — це єдність пізнавального, емоційного і вольового аспектів психіки, внаслідок чого спектр його проявів надзвичайно різноманітний. Саме тому принцип об’єктивності в науковому пізнанні психологічних феноменів має виключно важливе значення. Особливу увагу доцільно приділити методу тестів, підкресливши його роль як інструменту діагностики рівня сформованості психічних функцій особистості, а не пізнання закономірностей.

Необхідно пояснити сутність конкретних методів психологічного дослідження і процедуру їх розробки.

Тема: “Розвиток психіки і свідомості”

Розкриваючи зміст теми, необхідно зосередити увагу на питаннях, принципово важливих для розуміння проблеми.

Психіка — це атрибут живої матерії. Роль психіки полягає у забезпеченні життєдіяльності живих істот. Функції психіки: сигнальна і регулятивна. Фактори розвитку психіки: умови існування, удосконалення механізмів відображення.

Визначити й обґрунтувати етапи розвитку психіки.

Подразливість — це фундаментальна властивість живої матерії, передумова виникнення психіки; чутливість — найпростіша форма психічного відображення, зумовлена появою нервових структур як спеціалізованих органів відображувальної діяльності.

Пояснити специфічні особливості різних стадій розвитку відображувальної діяльності: сенсорної та інтелектуальної. Особливу увагу слід приділити поглибленому розгляду біологічних і соціальних

передумов виникнення свідомості. Підкреслити роль трудової діяльності і суспільно-історичних умов у становленні й розвитку свідомості людини.

Тема: “Діяльність”

Викладаючи зміст теми, необхідно чітко визначити істотні ознаки діяльності як специфічно людської форми активності й підкреслити її принципові відмінності від поведінки тварин. Ґрунтовно з’ясувати питання про роль свідомої мети у вольовій регуляції діяльності. Важливо акцентувати увагу на соціальній природі діяльності та значенні соціального досвіду в оволодінні діяльністю. Необхідно пояснити механізми інтеріоризації й екстеріоризації як фундаментальних умов розвитку діяльності. Узагальнюючи викладене, слід підкреслити, що діяльність є основною умовою і засобом психічного розвитку особистості.

Тема: “Спілкування”

Викладаючи зміст теми, необхідно підкреслити, що спілкування є найважливішою духовною потребою людини як суспільної істоти та її зумовленість різними потребами взаємодії людей.

Чітко розмежувати поняття “спілкування”, “комунікація”, “обмін інформацією”. Доцільно зробити короткий екскурс у генетичний та історичний аспекти проблеми з метою глибшого осягнення її сутності. На детальний розгляд заслуговують немовні засоби комунікації, які характеризують емоційну насиченість і культуру спілкування особистості. Важливо з’ясувати механізми впливу інтерактивного аспекта спілкування на визначення типу взаємодії партнерів — співдружність, конкуренція, конфлікт.

Насамкінець прокоментувати перспективи розвитку спілкування людства на різних рівнях у зв’язку з комп’ютеризацією життєво важливих процесів життєдіяльності суспільства.

Тема: “Колектив”

Розкриваючи тему, необхідно підкреслити, що людина є суспільною істотою і її природна життєдіяльність здійснюється в середовищі людей. Включеність у спільноти — необхідна передумова самореалізації особистості як суб’єкта діяльності. Розглядаючи питання про види груп, необхідно звернути увагу на різні засадові основи їх класифікації, чітко визначити критерії, за якими визначається рівень розвитку груп.

Слід зважати на те, що основний зміст теми полягає в питанні внутрішньогрупових і внутрішньоколективних процесів диференціації та інтеграції. Пояснюючи соціометричну процедуру як метод виявлення своєрідності зв’язків і відносин членів групи, необхідно зауважити, що вона не дає змоги з’ясувати причини і зміст цих відносин. Для цього використовують інші методи.

Розглядаючи процеси диференціації у групах, слід звернути увагу на такі феномени, як лідерство і керівництво, розкрити їх специфіку. Необхідно докладно з’ясувати поняття “референтність”, “референтна група”, “референтометрія”.

З’ясовуючи питання про колективістську ідентифікацію, необхідно підкреслити, що по суті це єдність мотивації і моральних принципів, на яких ґрунтуються відносини членів групи.

Тема: “Особистість”

Ця тема — одна з центральних у курсі психології, оскільки особистість є об’єктом і предметом системного психологічного вивчення.

Слід з’ясувати соціально-психологічну сутність особистості. Пояснити, що формування особистості — це об’єктивний і закономірний процес, під час якого вона є водночас не лише об’єктом впливу, а й суб’єктом діяльності та спілкування.

Структура особистості є цілісним системним утворенням, сукупністю соціально значущих психічних властивостей, відношень і дій індивіда, що склалися у процесі онтогенезу.

З’ясувати вплив соціальної детермінації, домінуючих мотивів і діяльності на розвиток властивостей цілісної структури особистості.

Активність і спрямованість особистості як центральна проблема психології особистості. Аналіз вітчизняних і зарубіжних теорій активності особистості. Характеристика психологічних механізмів формування образу “Я” і роль самооцінки у становленні самосвідомості особистості.

Важливо поглиблено розглянути питання про умови і рушійні сили розвитку особистості, механізми її самореалізації.

Література [6–46; 48–54]

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I. Загальні питання методики викладання психології

Тема 1. Предмет, мета і завдання методики викладання психології. Цілі викладання та принципи навчання

1. Освіта як глобальний фактор виживання.
2. Мета та основні напрями розвитку української освіти.
3. Предмет і завдання методики викладання психології.
4. Історія становлення і структура методики викладання психології.
5. Основні принципи навчання психології.
6. Освітні програми.
7. Цілі навчання психології.

Література [1–6; 8; 10; 47]

Тема 2. Психологія як наука і навчальна дисципліна, організація та зміст викладацької діяльності

1. Психологія як наука.
2. Психологія як навчальна дисципліна.
3. Роль психологічних знань у житті суспільства.
4. Галузі сучасної психології.
5. Класифікації психологічних дисциплін.
6. Завдання викладання психології.
7. Інформаційно-предметний зміст викладацької діяльності.
8. Науково-методичний зміст викладацької діяльності.
9. Психолого-педагогічний зміст викладацької діяльності.
10. Духовний зміст викладацької діяльності.

Література [1–6; 8; 10]

Тема 3. Системи, види і типи занять, основні форми і методи навчання

1. Класно-урочна і лекційно-семінарська системи занять.
2. Лекція і семінар.
3. Практичне і лабораторне заняття.
4. Позааудиторні заняття.
5. Репродуктивний і творчий тип занять.

6. Основні форми навчання.
7. Основні системи навчання.
8. Методи навчання.
9. Види психолого-педагогічного впливу.

Література [1–6; 8; 10]

Тема 4. Контроль знань, навичок і вмінь з психології

1. Контроль як інструмент керування процесом засвоєння знань.
2. Чинники контролю знань, навичок і вмінь.
3. Функції перевірки і оцінювання знань.
4. Принципи перевірки й оцінювання знань.
5. Поточний, проміжний і підсумковий контроль знань.
6. Види перевірки і оцінювання знань.
7. Критерії оцінювання знань.

Література [1–6; 8; 10]

Змістовий модуль II. Види навчальних занять і методика їх проведення

Тема 5. Методичні аспекти підготовки до лекції та її проведення

1. Лекція як монологічна форма передавання знань.
2. Функції лекції.
3. Види лекцій: ознайомлювальна, установча, тематична, проблемна.
4. Методичні аспекти підготовки до лекції.
5. Вибір назви теми та визначення мети лекції.
6. Підбір і структурування матеріалу лекції.
7. Складання плану і написання конспекту лекції.
8. Початок, завершення та організація матеріалу лекції.
9. Стиль викладення, вибір рівня складності змісту і викладення матеріалу лекції.
10. Підбір питань до змісту лекції. Роль наведення прикладів.
11. Перевірка розуміння матеріалу студентами.
12. Динаміка рівня уваги студентів на лекції.
13. Конспектування матеріалу лекції студентами.

Література [1–6; 8–10]

Тема 6. Підготовка і проведення семінарського заняття з психології

1. Семінарське заняття як діалогічна форма навчального заняття.
2. Функції семінарських занять.
3. Цілі семінарських занять.
4. Репродуктивний та творчий типи семінарських занять.
5. Методичні аспекти підготовки до семінарського заняття.
6. Складові конспекту семінарського заняття.
7. Підготовка студентів до семінарського заняття.
8. Організація проведення семінарського заняття.

Література [1–11]

Тема 7. Підготовка, організація і проведення практичного та лабораторного заняття. Екскурсія, гра

1. Функції практичних і лабораторних занять.
2. Дидактична мета практичних занять.
3. Дидактична мета лабораторних занять.
4. Типові завдання для лабораторних і практичних занять.
5. Організація і проведення практичних і лабораторних занять.
6. Педагогічна мета і завдання екскурсії.
7. Педагогічна мета і завдання рольової та ділової гри.
8. Педагогічна мета і завдання психолого-педагогічного театру.
9. Педагогічна мета і завдання тренінгу.

Література [1–11]

Тема 8. Самостійна робота студентів. Консультація до заліків, іспитів і проходження практики

1. Призначення та види самостійної роботи студента.
2. Функції самостійної роботи студента.
3. Завдання, що сприяють розвитку умінь читання у студентів.
4. Особливості та вимоги до конспектування першоджерел.
5. Підготовка до лекцій, семінарів і практичних занять.
6. Підготовка рефератів, контрольних, курсових і дипломних робіт.
7. Консультація як вид навчального заняття.
8. Цілі консультації.
9. Індивідуальна та групова консультації.
10. Консультації до заліків та іспитів.
11. Консультація до проходження різних видів практики.

Література [1–11]

Тема 9. Методичні рекомендації з підготовки окремих тем з психології

1. Особливості підготовки лекції з теми: “Предмет, завдання і методи психології”.
2. Специфіка підготовки лекції з теми: “Розвиток психіки і свідомості”.
3. Особливості підготовки лекції з теми: “Діяльність”.
4. Специфіка підготовки лекції з теми: “Спілкування”.
5. Особливості підготовки лекції з теми: “Колектив”.
6. Специфіка підготовки лекції з теми: “Особистість”.

Література [6–46; 48–54]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Мета контрольної роботи — формування навичок і вмінь самостійного пошуку необхідної інформації, опрацювання та осмислення теоретичного і практичного матеріалу з методики викладання психології. Тему контрольної роботи студенти вибирають самостійно. Її слід виконувати в учнівському зошиті або на скріплених аркушах паперу формату А 4. На титульній сторінці вказують назви теми та навчальної дисципліни (“Методика викладання психології”), прізвище, ім’я, по батькові, домашню адресу і номер групи. Робота повинна містити план, основний текст, висновки і список літератури (не менше п’яти першоджерел). На останній сторінці слід поставити дату завершення виконання роботи і власний підпис. Роботу необхідно здати в наукову частину в установлені терміни. Її обсяг та оформлення мають відповідати “Методичним рекомендаціям до підготовки та оформлення контрольних завдань і випускних робіт”.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Методологічні принципи викладання психології, їх роль у формуванні наукових знань.
2. Методи навчання психології, вимоги до підбору наочності та методика її використання.
3. Активізація розумової діяльності на заняттях з психології.
4. Методика перевірки знань з психології.
5. Методична розробка лекції з теми “Розвиток психіки”.
6. Методична розробка лекції з теми “Особистість”.
7. Методична розробка лекції з теми “Спілкування”.

8. Методична розробка лекції з теми “Колектив”.
9. Методична розробка лекції з теми “Діяльність”.
10. Методична розробка лекції з теми “Увага”.
11. Методична розробка лекції з теми “Відчуття”.
12. Методична розробка лекції з теми “Мислення”.
13. Методична розробка лекції з теми “Уява”.
14. Методична розробка лекції з теми “Почуття”.
15. Методична розробка лекції з теми “Воля”.
16. Методична розробка лекції з теми “Темперамент”.
17. Методична розробка лекції з теми “Здібності”.
18. Методична розробка лекції з теми “Характер”.
19. Шляхи і засоби підвищення якості викладання психології.
20. Зміст педагогічної діяльності викладача психології.
21. Місце психологічного знання в системі інших наук.
22. Галузі психології. Класифікації психологічних дисциплін.
23. Викладач психології як професія.
24. Зміст і специфіка навчально-професійної підготовки практичних і соціальних психологів у вищих закладах освіти.
25. Професійне мислення викладача психології.
26. Категоріальна побудова психології.
27. Сфера і види діяльності викладача психології.
28. Професійна спільнота викладачів психології та форми їх професійного спілкування.
29. Кваліфікаційні вимоги до викладача психології.
30. Навчальний план підготовки і кваліфікаційні вимоги до бакалавра, спеціаліста і магістра психології.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Робота викладача, спрямована на попередження негативного впливу буденних психологічних знань на засвоєння наукових психологічних понять.
2. Необхідність викладання психологічних знань на основі відповідних методологічних принципів.
3. Поясніть, як може позначитися на якості знань відсутність чітких методологічних позицій при їх засвоєнні.
4. Методологічний принцип детермінізму. Особливості його реалізації при викладанні психологічних знань.

5. Методологічний принцип розвитку психіки в діяльності. Мета його реалізації при поясненні психологічних закономірностей.
6. Методологічний принцип єдності свідомості та діяльності, його значення в інтерпретації психологічних фактів.
7. Методологічний принцип дії зовнішнього через внутрішнє у психічному житті людини. Його значення в поясненні психічних явищ.
8. Значення наочності на заняттях з психології. Поясніть, з якою метою її використовують.
9. Вимоги до підбору і методики використання наочності на заняттях з психології.
10. Переваги демонстраційного експерименту як засобу унаочнення. Вимоги до його організації і проведення.
11. Поясніть, чим зумовлена необхідність активізації розумової діяльності студентів при засвоєнні знань з психології.
12. Психологічна сутність активізації мислення.
13. Переваги методу аналізу проблемних ситуацій перед іншими методами активізації розумової діяльності.
14. Необхідність контролю за якістю засвоєння психологічного матеріалу.
15. Типові помилки у знаннях учнів. Виявлення поверхового характеру психологічних знань.
16. Необхідність мотивації оцінки, що виставляється учневі за знання.
17. Критерії оцінювання знань учнів з психології.
18. Поясніть, чому недоцільно починати роботу над лекцією зі складання її плану.
19. Умови, від яких залежить вибір методу подання навчального матеріалу.
20. Оптимальна послідовність етапів роботи в підготовці лекції.
21. Основні моменти, на яких слід акцентувати увагу при поясненні питання про походження психіки.
22. Відмінності життєвих функцій психіки тварини і людини.
23. Основні моменти, на яких слід акцентувати увагу під час пояснення теми “Особистість”.
24. Принципово важливі моменти, на яких необхідно зупинитись, пояснюючи тему “Діяльність”.
25. Питання, на яких необхідно акцентувати увагу, пояснюючи тему “Колектив”.

26. Питання, на яких необхідно акцентувати увагу, пояснюючи тему “Спілкування”.
27. Принципово важливі моменти, які необхідно виокремити, пояснюючи тему “Увага”.
28. Важливі моменти, на яких необхідно акцентувати увагу, характеризуючи чуттєве пізнання.
29. Важливі моменти, на яких необхідно акцентувати увагу, характеризуючи абстрактне пізнання.
30. Модель актуалізації знань і прийомів активізації мислення при поясненні теми “Відчуття”.
31. Модель актуалізації знань і прийомів активізації мислення при поясненні теми “Сприймання”.
32. Модель актуалізації знань і прийомів активізації мислення при поясненні теми “Мислення”.
33. Модель актуалізації знань і активізації мислення при поясненні теми “Уява”.
34. Модель актуалізації знань і активізації мислення при поясненні теми “Пам’ять”.
35. Модель актуалізації знань і прийомів активізації мислення при вивченні теми “Почуття”.
36. Модель актуалізації знань і прийомів активізації мислення при вивченні теми “Воля”.
37. Модель актуалізації знань і активізації мислення при поясненні теми.
38. Модель переходу до вивчення нового розділу курсу “Індивідуально-психологічні властивості особистості”.
39. Модель актуалізації знань і прийомів активізації мислення при вивченні теми “Темперамент”.
40. Модель актуалізації знань і прийомів активізації мислення при вивченні теми “Здібності”.
41. Модель актуалізації знань і прийомів активізації мислення при вивченні теми “Характер”.
42. Завдання викладання психології у вищому навчальному закладі.
43. Роль психологічних знань у професійній діяльності викладача.
44. Особливості психологічного матеріалу як об’єкта сприймання і засвоєння.
45. Емпіричні знання психології та їх вплив на процес засвоєння наукових понять.
46. Стратегічні завдання при оволодінні психологічними знаннями.

47. Освітні програми, навчальні дисципліни і цілі навчання.
48. Принцип розвитку психіки в діяльності, його сутність і значення в поясненні психічних явищ.
49. Принцип єдності свідомості й діяльності та його роль у поясненні детермінант розвитку свідомості.
50. Характеристика основних підручників, практикумів і хрестоматій із загальної психології.
51. Характеристика методичної літератури з питань методики викладання психології.
52. Вимоги до підбору і методика використання образотворчої наочності у навчанні психології.
53. Словесна наочність, її види і методика використання на заняттях з психології.
54. Предметна наочність, її види і методика використання на заняттях з психології.
55. Принцип активності у навчанні, необхідність активізації пізнавальної діяльності при засвоєнні психологічних знань.
56. Форми опитування і методика його проведення.
57. Альтернативно-тестовий контроль знань з психології, його можливості й процедура проведення.
58. Форми контролю, рівні засвоєння психологічних знань і критерії їх оцінювання.
59. Мотивація оцінки, її дидактична функція.
60. Методичні аспекти підготовки до лекції з психології.
61. Методичні аспекти підготовки до семінарського заняття.
62. Методичні аспекти підготовки до практичного заняття.
63. Методичні аспекти підготовки до лабораторного заняття.
64. Види лекції та їх характерні особливості.
65. Типи занять та їх специфіка.
66. Індивідуальна та групова консультація, особливості її проведення.
67. Екскурсія, рольова та ділова гра.
68. Особливості наукової і навчальної дисципліни.
69. Самостійна робота студентів.
70. Роль читання і конспектування в пізнавальному процесі.
71. Методи і системи навчання.
72. Мета, напрями розвитку і завдання української освіти.
73. Вимоги до формування змісту педагогічної діяльності викладача психології.

74. Значення психологічної освіти в соціалізації наступних поколінь.
75. Інформаційно-предметний зміст педагогічної діяльності викладача психології.
76. Освітньо-кваліфікаційні рівні підготовки психологів.
77. Навчальні плани і програми вивчення психологічних дисциплін.
78. Науково-методичний зміст педагогічної діяльності викладача психології.
79. Сутність інтеграції навчальних дисциплін.
80. Кабінет і кабінетна система навчально-виховного процесу.
81. Роль міждисциплінарних зв'язків у навчально-виховному процесі.
82. Складові психолого-педагогічного та духовного змісту педагогічної діяльності викладача психології.
83. Форми навчання і види навчальних занять з психології.
84. Особистісні властивості, педагогічні здібності, культурно-психологічна компетентність і педагогічна майстерність викладача психології.
85. Основний "інструмент" педагогічної діяльності викладача психології.
86. Шляхи і засоби підвищення ефективності викладання психології.
87. Арсенал стилів педагогічного спілкування і види педагогічного впливу викладача психології.
88. Організація самостійної роботи студентів.
89. Розробка структурно-логічної схеми за темою навчального заняття.
90. Поєднання процесів навчання, виховання й освіти у викладанні психології.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Архенгельський С. И.* Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. — М.: Высш. шк., 1980.
2. *Бадмаев Б. У.* методика преподавания психологии. — М.: Владос, 1999.
3. *Бочелюк В. Й., Зарицька В. В.* Психологія: вступ до спеціальності: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2007.

4. *Зимняя И. А.* Педагогическая психология: Учеб. для вузов. — М.: Логос, 2002.
5. *Ляудис В. Я.* Методика преподавания психологии. — М., 2000.
6. *Карандашев В. Н.* Методика преподавания психологии. — М.: Питер, 2005.
7. *Корольчук М. С., Крайнюк В. М., Марченко В. М.* Психологія: схеми, опорні конспекти, методики: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / За заг. ред. М. С. Корольчука. — К.: Ельга, Ніка-Центр, 2007.
8. *Найдьонов І. М.* навчально-методичний комплекс дисципліни "Основи психології та педагогіки": Навч. посіб. — К.: Вид-во "Купріянова О. О.". — 2009.
9. *Основи психології: Підручник / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця.* — К.: Либідь, 2006.
10. *Смирнов С. Д.* Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности. — М., 2001.
11. *Туриніна О. Л.* Практикум з психології. — К., 2007.

Додаткова

12. *Беспалько В. П.* Слагаемые педагогической технологии. — М.: Педагогика, 1989.
13. *Гомезо М. В., Дошашенко И. А.* Атлас по психологии. — М.: Просвещение, 1986.
14. *Загальна, вікова і педагогічна психологія: Практикум / За ред. проф. Д. Ф. Ніколенко.* — К., 1980.
15. *Зиновьев С. И.* Лекции в советской высшей школе. — М.: Высш. шк., 1962.
16. *Ивашкин В. С.* Лабораторные работы по курсу общей психологии. — Владимир, 1969.
17. *Иващенко Ф. И.* Решение психологических задач как метод обучения студентов // Вопр. психологии. — 1966. — № 6.
18. *Ительсон Л. Б.* Актуальные задачи перестройки преподавания психологических дисциплин // Сов. педагогика. — 1971. — № 6.
19. *Качаленяк А. И.* Учет специфики факультета в преподавании психологии в педвузе // Вопр. психологии. — 1977. — № 3.
20. *Лейтос Н. С.* Умственные способности и возраст. — М.: Педагогика, 1971.
21. *Леонгардт К.* Акцентированные личности. — К., 1981.

22. *Ломов Б. Ф.* Методологические и теоретические проблемы психологии. — М.: Наука, 1984.
23. *Лурия А. Р.* Маленькая книжка о большой памяти. — М.: Изд-во МГУ, 1968.
24. *Мальшев А. А.* Педагогическая и возрастная психология. — Ужгород, 1988.
25. *Мерлин В. С.* Очерки теории темперамента. — Пермь, 1973.
26. *Палей И. М.* Решение задач по психологии на практических занятиях студентов // *Вопр. психологии.* — 1958. — № 4.
27. *Панибратцева З. М.* Методика преподавания психологии. — М.: Просвещение, 1971.
28. *Платонов К. К.* Занимательная психология. — М., 1970.
29. *Платонов К. К.* Система психологии и теория отражения. — М.: Наука, 1987.
30. *Платонов К. К.* Способности и характер // *Теоретические проблемы психологии личности / Под ред. Е. В. Шороховой.* — М., 1974.
31. *Практикум по общей психологии / Под ред. проф. А. В. Петровского.* — М.: Просвещение, 1972.
32. *Практикум по общей психологии / Под ред. проф. А. И. Щербаткова.* — М.: Просвещение, 1990.
33. *Практикум по общей психологии / Под ред. проф. А. Н. Леонтьева.* — М.: Изд-во МГУ, 1977.
34. *Практикум по педагогике и психологии высшей школы / Под ред. А. К. Ерофеева.* — М.: Изд-во МГУ, 1991.
35. *Психологические проблемы индивидуальности / Под ред. Б. Ф. Ломова и др.* — М., 1984.
36. *Пырев Г. Д.* О преподавании детской и педагогической психологии // *Вопр. психологии.* — 1958. — № 2.
37. *Практические занятия по психологии / Под ред. проф. А. В. Петровского.* — М.: Просвещение, 1972.
38. *Психология личности: Тесты / Под ред. проф. Ю. Б. Гипенрейтера, А. А. Пузыря.* — М.: Изд-во МГУ, 1976.
39. *Рамуль К. А.* Демонстрационные опыты по психологии. — Тарту, 1958.
40. *Русалов В. М.* О природе темперамента и его месте в структуре индивидуальных свойств человека // *Вопр. психологии.* — 1985. — № 1.
41. *Самарин Ю. А.* Очерки по методике преподавания психологии в средней школе. — М., 1950.
42. *Селиванов В. И.* Психология волевой активности. — Рязань, 1974.
43. *Семиченко В. А.* Пути повышения эффективности изучения психологии. — К.: Магистр-с, 1997.
44. *Смирнов С. Д.* Психология образа: проблема активности психического отражения. — М.: Изд-во МГУ, 1985.
45. *Соловйenko В. О.* Загальна психологія: Посіб. для самост. роботи. — К., 2000.
46. *Соловйenko В. О., Ярославський М. І.* Методичні вказівки до самостійної роботи і самоконтролю для студентів заочного та вечірнього навчання. — К., 1966.
47. *Стреляу Я.* Роль темперамента в психологическом развитии. — М.: Прогресс, 1982.
48. *Україна ХХ століття.* Державна національна програма “Освіта”. — К.: Просвіта, 1992.
49. *Хрестоматія по вниманию / Под ред. проф. А. Н. Леонтьева, А. А. Пузыря и др.* — М.: Изд-во МГУ, 1976.
50. *Хрестоматія по общей психологии. Психология мышления / Под ред. проф. Ю. Б. Гипенрейтера, В. В. Петухова.* — М.: Изд-во МГУ, 1981.
51. *Хрестоматія по общей психологии. Психология памяти / Под ред. проф. Ю. Б. Гипенрейтера.* — М.: Изд-во МГУ, 1979.
52. *Хрестоматія по ощущению и восприятию / Под ред. проф. Ю. Б. Гипенрейтера, М. Б. Миханевской.* — М.: Изд-во МГУ, 1975.
53. *Хрестоматія по психологии / Под ред. проф. А. В. Петровского.* — М., 1972.
54. *Чудновский В. Э.* Актуальные проблемы психологии способностей // *Вопр. психологии.* — 1986. — № 3.
55. *Шингаров Г. Х.* Эмоции и чувства как формы отражения действительности. — М.: Наука, 1971.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни	
“Методика викладання психології”	3
Зміст дисципліни “Методика викладання психології”.....	4
Плани семінарських занять.....	14
Вказівки до виконання контрольної роботи.....	17
Теми контрольних робіт.....	17
Питання для самоконтролю.....	18
Список літератури	22

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>О. М. Коваленко</i>
Комп’ютерне верстання	<i>А. М. Голянда</i>

Зам. № ВКЦ-4053

Формат 60×84/16 . Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний.

Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, пр. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідectво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*